

K undergroundu podle Ladislava Kudrny patří věda, ale i život

7.5.2024 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

V těchto dnech vychází kolektivní monografie s názvem Underground v letech 1981-1986. Jejím editorem, který kromě vlastní studie přispěl i dalšími texty, je Ladislav Kudrna, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů. Třebaže původním tématem rozhovoru měl být právě underground a nová monografie, prakticky nebylo možné vyhnout se tématu vysoce aktuálnímu, a to přestěhování sídla ÚSTR do nových prostor v centru Prahy.

Underground jako téma. Lze říci, že je to vaše hlavní doména?

Lépe řečeno, byla. Času na vlastní výzkum a psaní mnoho nezbývá.

Z pozice ředitele ÚSTR se musíte věnovat řadě dalších otázek ...

Je tomu tak. Nejvíce času aktuálně věnuji restartu Ústavu pro studium totalitních režimů, a především zajištění nového sídla.

O přesídlení Ústavu pro studium totalitních režimů do nových prostor se poslední dobou hovoří nejen v kuloárech. Podařilo se to?

Ano, a děkuji všem, kteří se na tomto zázraku podíleli. Byla to neuvěřitelná práce! Naši zaměstnanci budou mít, a to po neuvěřitelných sedmi a půl letech, konečně střechu nad hlavou.

Stav původního sídla v Siwecově ulici však dodnes budí emoce.

Právem. Bohužel, i po dvou letech ve funkci, musím značnou část energie obětovat hrůznému dědictví po předchozím vedení. Rekonstrukce řízená bývalým ředitelem Hazdrou a jeho bývalým náměstkem Matějkou skončila nejen katastrofálně, ale došlo během ní k mnoha nezákonnostem.

Co to znamená v praxi?

Ptáte se, jaký je tedy výsledek? Ústav pro studium totalitních režimů, respektive stát, nyní platí obrovské pokuty, které dosahují desítek milionů korun! Rád bych zdůraznil, že k oživení ÚSTR na domácí i mezinárodní scéně došlo díky kolegyním a kolegům, odvádějícím špičkovou práci. Všem moc ze srdce děkuji.

Vraťme se zpátky k vaší publikační činnosti. Jste historik a vedle undergroundu se soustřeďujete i na další témata - letci RAF, Vietnam apod.

Asi si myslíte „oblasti zdánlivě nesourodé“, nicméně – opak je pravdou. S trochou nadsázky a humorem o sobě tvrdím, že jsem renesanční historik. Řečeno Bohumilem Hrabalem, vždy jsem měl v životě to štěstí, že mě potkalo nějaké neštěstí, které ve svém důsledku znamenalo štěstí. Témata jsou na první pohled nesourodá, ale jako červená nit jimi prostupuje touha po svobodě, ať již v období nacistické či komunistické totality, a projevy osobní odvahy, která byla, je a bude inspirativní.

Aktuální monografie vznikala na základě různého metodologického přístupu. Přiblížíte více?

Vždy jsem říkal, že k undergroundu patří nejen věda, ale i život. Texty předložené kolektivní monografie obsahují jak tradiční historické postupy, které se vyučují na fakultách, tak i osobitý, a pro někoho možná rovněž svérázný a zcela subjektivní pamětnický pohled. Jsem přesvědčen o tom, že standardní historické texty mohou stát vedle literárních, majících popularizační charakter.

Odborné texty, eseje, vyprávění pamětníků - na první pohled pozoruhodný mix, přinášející svědectví doby z mnoha úhlů pohledu. Pro koho primárně je kniha určena?

Spolu s kolegy jsme se snažili zaujmout nejširší okruh veřejnosti počínaje odborníky, konče studenty, potažmo zájemci o danou oblast. Jsem přesvědčen, že každý si v textech nalezne takřikajíc „to své“.

Dvacátého dubna proběhl nevšední křest přímo v autentických prostorách. Proč zrovna tento datum a toto místo?

Místo nebylo zvoleno náhodně. Přesně před 50 lety došlo v hostinci Na Americe, v obci Rudolfov, k události, která navždy změnila nejen underground, ale i přístup komunistického režimu vůči subkultuře.

Jak to tedy před těmi padesáti lety probíhalo?

Na půl tisíce mladých lidí z celé republiky se sjelo do Rudolfova na koncert legendárních The Plastic People of the Universe a DG 307. Místo hudby se ale mladé dívky a chlapci, často studující, setkali s bezprecedentním násilím, pro nějž se vžilo označení masakr v Rudolfově. Obušky, slzný plyn, pokousání služebními psy, najíždění vozy Veřejné bezpečnosti do mladých lidí, byla komunistická realita, s níž se setkali. Režim odpověděl zřízením X. správy Federálního ministerstva vnitra, která měla na starosti tzv. vnitřního nepřítele, včetně undergroundu. Její šéf, plukovník Vladimír Stárek, spustil v polovině listopadu 1975 celostátní akci „Kapela“, díky níž proběhly monstrprocesy s lidmi napojenými na „Plastiky“, a jejichž – pro komunisty nechtěným – výsledkem se stala Charta 77, která sjednotila roztržštěnou opozici do jedné platformy. Ale to už je jiný příběh.

Jednou z výrazných osobností tohoto období byl Ivan Martin Jirous řečený Magor. Znali jste se osobně?

Ano a nelze mi nevzpomenout na jeho příznačný citát ze Zprávy o třetím českém hudebním obrození z února roku 1975, kde doslova uvádí: *„Jakmile je totiž učiněn první ústupek, ať pod pokryteckou omluvou nebo poctivým dojmem, že na tom nezáleží, je ztraceno vše...“*

Ale to zdaleka není vše, neboť brzy vyjde vaše další kolektivní monografie Underground a Československo v letech 1987-1988, která, kromě jiného, přinese pohled na převratné změny, k nimž došlo ze strany disentu, underground nevyjímaje, vůči komunistickému režimu ... A rozhodně stojí za přečtení.

Děkujeme za rozhovor!

Připravila

Foto KAREL CUDLÍN

<https://www.ustrcr.cz/k-undergroundu-patri-nejen-veda-ale-i-zivot>